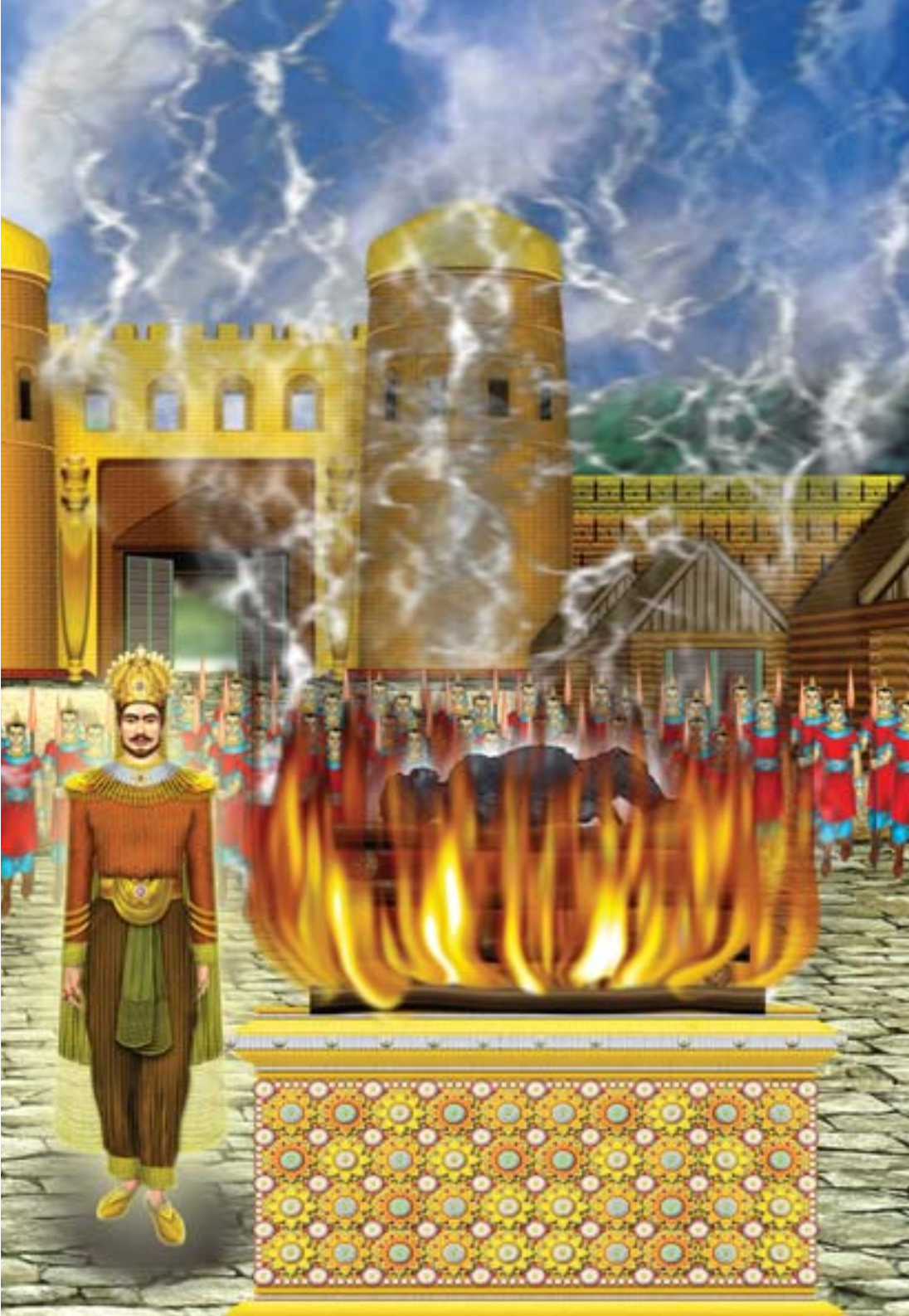

๓๒

พญาวานรโพธิสัตว์

การผูกมัดไว้ ไม่เผื่อนข้าพระองค์ให้เดือดร้อน ผู้มาก็
จักไม่ให้ข้าพระองค์เดือดร้อน เพราะข้าพระองค์ได้นำความสุข
มาให้แก่เหล่าวานร ที่ให้ข้าพระองค์ครองความเป็นใหญ่

พญาวานรโพธิสัตว์

๒๘๕

ธรรมกาย เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา และเป็นแก่นของชีวิตที่มนุษย์ทุกๆ คนเกิดมาก็เพื่อแสวงหาสิ่งนี้ หากว่าได้เข้าถึงธรรมกายภายในก็จะเป็นผู้ที่เต็มเปี่ยมด้วยบุญบารมีและความสุขที่ละเอียดประณีตเกินกว่าสุขใดๆ ในโลก เพราะรสแห่งธรรมนั้นเลิศกว่ารสทั้งปวง สุขอันเกิดจากธรรมประเสริฐกว่าอย่างอื่นทั้งหมด ชีวิตเราจะเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ และได้รับอานิสงส์อันไม่มีประมาณ มหากุศลจะบังเกิดขึ้นทุกๆ ขั้นตอนที่เราสร้างบารมี เพราะใจเราหยั่งลงสู่กุศลธรรมตรงกลางกายธรรม ธรรมกายเป็นต้นแหล่งแห่งความบริสุทธิ์ทั้งปวง ดังนั้นการได้เข้าถึงธรรมกาย จะทำให้ชีวิตของเราก้าวไปสู่ความสมบูรณ์ได้ในที่สุด เราจึงควรที่จะปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงธรรมกายให้ได้

มีวาระพระบาลีใน มหากปิชาดก ความว่า

“ตัม มํ น ตปปตี พนุโร   วโร เม น ตเปสสติ
สุขมาหริตํ เตสํ   เยสํ รชชชการยิ

การผูกมัดไว้ ไม่เผลอนเข้าพระองค์ให้เดือดร้อน ผู้หมาก็จักไม่ให้เข้าพระองค์เดือดร้อน เพราะเข้าพระองค์ได้นำความสุขมาให้แก่เหล่าวานร ที่ให้เข้าพระองค์ครองความเป็นใหญ่”

ชีวิตของพระบรมโพธิสัตว์เจ้าของเราทั้งหลาย เป็นชีวิต

พญาวานรโพธิสัตว์

๒๘๖

ที่เสียสละอย่างใหญ่หลวงท่านท่อมุทสร่างบารมีมาเป็นอสงไขยภพอสงไขยชาติไม่ถ้วนเพื่อที่จะบ่มบารมีให้แก่อบ จนกว่าจะได้บรรลुพระโพธิญาณ ในแต่ละภพละชาติที่เกิดขึ้น ท่านจะยอมสละทุกสิ่งทุกอย่างแม้กระทั่งชีวิตของตนเองเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ในหัวใจของพระโพธิสัตว์จึงเต็มเปี่ยมด้วยมหากรุณาอย่างไม่มีประมาณ แม้จะรวมน้ำในมหาสมุทรทั้งสี่ก็ไม่อาจที่จะเปรียบเทียบกับสายธารแห่งน้ำใจของพระบรมโพธิสัตว์ทั้งหลายได้

พวกเราทุกๆ คน จึงควรภาคภูมิใจในพระบรมศาสดาของพวกเราที่ท่านเป็นแบบอย่างตั้งแต่จรณะที่เพียบพร้อมงดงามเปี่ยมไปด้วยมหากรุณาที่ทรงบำเพ็ญพุทธกิจโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลาย โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบาก และในอดีตชาติที่ยังสร้างบารมีอยู่นั้น พระองค์ยังมีชีวิตทั้งดงามควรค่าแก่การเคารพบูชาอย่างยิ่ง ทรงเป็นผู้นำที่มีความเสียสละอย่างใหญ่หลวงเพื่อประโยชน์สุขของหมู่คณะ โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

*มีอยู่พระชาติหนึ่งที่พระโพธิสัตว์เกิดในกำเนิดของวานรท่านเป็นวานรที่มีบุญมาก มีร่างกายที่สูงใหญ่กว่าวานรธรรมดา

พญาวานรโพธิสัตว์

๒๘๓

หลายเท่า มีกำลังวังชามาก มากเท่ากับพลังกำลังของช้างถึง ๕ เชือกรวมกัน นอกจากนี้ยังมีวานร ๘๐,๐๐๐ ตัว เป็นบริวาร

พระโพธิสัตว์และบริวารอาศัยอยู่ที่ป่าหิมพานต์ ซึ่งในสถานที่ที่อาศัยอยู่นั้น มีต้นมะม่วงต้นหนึ่ง เป็นต้นมะม่วงที่ใหญ่โตมาก มีใบดกหนา สูงเสียดยอดเขา ขึ้นอยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา ผลของมะม่วงต้นนี้อร่อยมาก หวานหอมมีกลิ่นและรสคล้ายผลไม้ทิพย์บนสรวงสวรรค์ อีกทั้งยังมีผลที่ใหญ่โตมาก ขนาดประมาณหม้อใบใหญ่ ผลของมะม่วงบางส่วนร่วงหล่นลงพื้นดิน บางส่วนหล่นลงในแม่น้ำ บางส่วนหล่นลงระหว่างกลางต้นไม้ พระโพธิสัตว์พร้อมกับฝูงบริวารทั้งหลาย ต่างพากันมากินผลมะม่วงที่ต้นมะม่วงนั้นเป็นประจำ

วันหนึ่ง พระโพธิสัตว์เห็นการหล่นของผลมะม่วงนั้น คิดว่า ลักวันหนึ่งภัยจะเกิดขึ้นกับพวกตนเพราะอาศัยผลที่หล่นลงในน้ำ จึงออกคำสั่งให้วานรทั้งหลายกินผลไม้ที่กิ่งซึ่งยื่นออกไปในแม่น้ำให้หมด ไม่ให้เหลือแม้แต่ผลเดียวตั้งแต่เวลาที่ออกผลเท่าเมล็ดถั่วเขียว แต่แม้จะระวังอย่างดีก็ยังมีผลหนึ่งที่หลุดรอดสายตาของเหล่าวานรไปได้

ผลมะม่วงสุกผลหนึ่งซ่อนอยู่ในรังมดแดง เมื่อสุกงอมเต็มที่ก็หล่นลงในแม่น้ำ กระแสน้ำได้พัดไปตามสายน้ำลอบไป

พญาวานโรพิธสัตว์

๒๘๘

สู่อาณาจักรของมนุษย์ ขณะนั้นพระเจ้าพาราณสีกำลังสร้างน้ำที่
แม่น้ำ ซึ่งทุกครั้งที่พระองค์ลงสร้างน้ำจะทรงให้กันข้ายเพื่อกัน
อันตรายทั้งหลาย มะม่วงผลนั้นลอยตามกระแสน้ำมาติดตาข้าย
ของพระราชาในขณะนั้น

หลังจากพระราชาเสด็จทรงสนานแล้วก็เสด็จกลับ ชาว-
ประมงต่างช่วยกันยกตาข่ายขึ้น เห็นผลมะม่วงสุกผลนั้นแต่ก็ไม่
แน่ใจว่าเป็นผลไม้ชนิดใด เพราะมีผลที่ใหญ่โตมโหฬารมาก จึง
ได้นำไปถวายพระราชา เมื่อพระราชาทอดพระเนตรเห็นก็ตรัส
ถามว่า “นี่เป็นผลไม้ชนิดไหนกัน ทำไมมีลักษณะที่ผิดแปลกจาก
ชนิดอื่นจริงๆ ใครพอจะรู้บ้าง”

ชาวประมงพากันกราบทูลว่า “พวกข้าพระองค์วันๆ หนึ่ง
ได้แต่ล่องเรือจับปลา เรื่องเกี่ยวกับผลหมากรากไม้ไม่ค่อยมีผู้ใด
สันทัด แต่พราณไพรผู้เจนจัดในการท่องป่าคงจะรู้จัก พระเจ้าข้า”

พระราชาจึงมีพระราชโองการให้พราณไพรเข้าเฝ้าเพื่อ
ตรัสถาม เมื่อรู้ว่าเป็นผลมะม่วงสุก พระองค์ทรงใช้พระแสง-
กริชเฉือนให้พราณไพรนั้นชิมก่อน ครั้นเห็นว่าปลอดภัย
พระองค์จึงเสวย อีกทั้งได้พระราชทานให้พระสนม และมหา-
อำมาตย์ทั้งหลายได้ชิมโดยทั่วกัน รสมะม่วงนั้นได้แผ่ซ่านไปทั่ว
สรีระของพระราชา

พญาวานรโพธิสัตว์

๒๘๕

พระองค์ทรงตั้งใจในรสชาติของมะม่วงนั้นจึงได้ตรัสถามพราณไพรว่า “ท่านรู้หรือไม่ว่าต้นมะม่วงนี้อยู่ที่ไหน” พราณกราบทูลว่า “อยู่ที่ป่าหิมพานต์พระเจ้าข้า” ด้วยความที่ชอบใจในรส พระราชาจึงรับสั่งให้ต่อเรือพิเศษเสด็จล่องเรือทวนกระแสน้ำไปตามทิศที่พราณชี้แนะ ล่องเรือทวนกระแสน้ำไปหลายวัน เพราะพราณไม่ได้บอกว่าต้องล่องเรือไปกี่วันจึงจะถึง

จนกระทั่งถึงริมฝั่งที่มหาอัมพรุกษะต้นนั้นตั้งตระหง่านอยู่ พราณไพรจึงกราบทูลว่า “ข้าแต่มหาบพิตร นี่แหละคือต้นมะม่วงที่พระองค์แสวงหา” พระราชารับสั่งให้ทอดสมอเรือและเสด็จไปที่ต้นไม้นั้น โดยมีข้าราชการบริพารตามเสด็จ จัดที่บรรทมที่ได้คองไม้เนื้อนั้น ครั้นเสวยผลมะม่วงที่มีรสโอชาและเสวยพระกระยาหารมีรสเลิศนานาชนิดแล้วบรรทมหลับไป ส่วนราชบุรุษทั้งหลายพากันวางยามก่อกองไฟไว้รอบๆ

เมื่อมวลมนุษยพากันหลับหมดแล้ว ในเวลาเที่ยงคืน พระมหาลัทธิพร้อมทั้งบริวารทั้ง ๘๐,๐๐๐ ตัว พากันมากินผลไม้โดยไต่จากกิ่งหนึ่งไปยังอีกกิ่งหนึ่ง พระราชาทรงได้ยินเสียงก็ตื่นจากบรรทม และปลุกข้าราชการบริพารให้ตื่นขึ้นพลางรับสั่งว่า “พวกรูนี้พวกเจ้าจงเรียกพวกแมนธนูมาแล้วให้ล้อมต้นมะม่วงนี้ไว้ และให้ยิงวานรพวกนี้ให้หมดสิ้น เราจะกินเนื้อวานรกับมะม่วงในวันพรุ่งนี้”

พญาวานรโพธิสัตว์

๒๕๐

จากนั้น นักแม่นธนูทั้งหลายพากันล้อมต้นมะม่วงนั้น แล้วก็ขึ้นลูกศรไว้ เหล่าวานรทั้งหลายรู้ว่าถูกล้อมแล้ว รีบพากันเข้าไปรายงานพระโพธิสัตว์ว่า “ตอนนี้พวกเราทั้งหลายถูกนายขมังธนูล้อมไว้หมดแล้ว” พระโพธิสัตว์ได้ฟังดังนั้น ด้วยความที่เป็นหัวหน้าที่มีจิตใจหนักแน่นเปี่ยมล้นด้วยความเสียสละ กอปรกับมีปัญญา จึงกล่าวปลอบโยนว่า “ท่านทั้งหลายอย่ากังวลไปเลย เราจะให้ชีวิตแก่พวกท่านทั้งหลายเอง” พระโพธิสัตว์รีบวิ่งไปยังกิ่งไม้ที่ขึ้นไปตรงหน้าแม่น้ำคงคา กระโดดพุ่งไปเต็มกำลัง ไปไกลได้ประมาณถึงชั่วร้อยละยี่สิบ เพื่อให้ตกลงไปที่พุ่มไม้แห่งหนึ่ง ได้เลือกหาเครือหวายที่ยาวพอที่จะทำให้เหล่าวานรไต่หนีไปได้ เมื่อได้หวายตามต้องการแล้ว จึงกัดโคน และกำหนดว่าช่วงนี้สำหรับผูกที่ต้นไม้ ช่วงนี้จึงไปในอากาศ เมื่อกะช่วงเช่นนี้ จึงเอาปลายหวายด้านหนึ่งผูกไว้ที่ต้นไม้ที่แข็งแรง ต้นหนึ่ง ส่วนปลายอีกด้านหนึ่งก็ผูกกับสะเอวของตน จากนั้นได้กระโดดกลับไปที่ดินมะม่วงเพื่อผูกหวายอีกด้านหนึ่งกับต้นมะม่วง จะได้ทำเส้นทางให้กับบริวารทั้งหลายเพื่อไต่หนีไปได้อย่างปลอดภัย

สี่เท่ายังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง พญาวานรลืมห่วงระยั้งที่ผูกสะเอวของตนไว้ เส้นทางนั้นไม่พอเพียงที่จะมัดกับต้นมะม่วงอีกด้านหนึ่งได้ จึงใช้แขนที่ทรงพลังของตนยึด

พญาวานรโพธิสัตว์

๒๕๑

ต้นมะม่วงไว้แน่นพลางบอกบรivarว่า “ท่านทั้งหลายจงเหยียบหลังของเราไต่ไปอย่างปลอดภัยตามเครือหาวายนี้โดยเร็วเถิด”

บรivarทั้งปวงได้ฟังดังนั้นจึงไหว้ขอขมา และได้ไปตามตัวพระโพธิสัตว์ ข้ามไปอย่างปลอดภัย เหลือเพียงตัวสุดท้ายตัวเดียวเท่านั้นที่แอบอิจฉาพระโพธิสัตว์ คอยหาโอกาสทำร้ายตลอดมาโดยที่ท่านไม่รู้ตัว เมื่อได้โอกาสเช่นนั้น วานรพาลจึงกระโดดลงเหยียบหลังพระมหาสัตว์ด้วยกำลังที่รวดเร็ว ตรงที่หัวใจอย่างแรง และได้ไต่หลบหนีไป พระโพธิสัตว์ถูกวานรพาลกระทำเช่นนั้นถึงกับหัวใจแตกได้รับทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส

พระราชอาชกรรมยังไม่หลับ ทรงเห็นเหตุการณ์ตลอดถึงกับดำริว่า วานรตัวนี้เป็นผู้ที่เสียสละอย่างยิ่งใหญ่ แม้จะเป็นสัตว์เดรัจฉานก็สามารถทำความสวัสดีแก่บรivarโดยไม่คำนึงถึงชีวิตของตนเอง ไม่ควรที่จะให้ขุนกระบี่นี้พินาศไป จึงรับสั่งให้นำพญาวานรลงมา คลุมด้วยผ้ากาสาวพัสตร์บนหลัง ให้อาบน้ำในแม่น้ำคงคา ตีมน้ำอ้อย แล้วเอาน้ำมันที่หุงถึงพันครั้งชะโลมบนหลัง ให้นอนบนที่นอนที่ปูด้วยหนังแพะ

ส่วนพระโพธิสัตว์มีมหากรุณาที่จะกล่าวเตือนพระราชา จึงพูดว่า “มหาบพิตร ข้าพระองค์ได้ทำหน้าที่ของหัวหน้าแล้ว ธรรมดาของกษัตริย์ ควรแสวงหาความสุขให้แก่รัฐ ยานพาหนะ

พญาวานรโพธิสัตว์

๒๕๒

กำลังพล และนิคมทั้งหลาย แล้วปกครองโดยธรรม”

เมื่อกล่าวถึงตอนนี้ พระโพธิสัตว์ไม่อาจทนต่อความเจ็บปวด ได้ลึ้นใจตรงนั่นเอง พระราชารัฐสิกขาบซึ่งในคุณธรรมของพญาวานรจึงนำสรีระกลับไปในเมือง ให้ถวายพระเพลิงเหมือนกับกษัตริย์ และทรงให้สร้างสถูปเป็นอนุสาวรีย์ไว้เป็นอนุสรณ์แห่งความดี เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ชาวโลกสืบไป

จากเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า พระบรมโพธิสัตว์ของเรานั้นเป็นผู้มีความเสียสละอย่างใหญ่หลวง ยอมสละแม้กระทั่งชีวิตที่มีค่ามหาศาล เพื่อความผาสุกของหมู่คณะที่ร่วมสร้างบารมี นับเป็นบุญลาภอันประเสริฐของพวกเราทั้งหลายที่ได้มาพบกับพระธรรมคำสอนของพระองค์ผู้เป็นพระบรมศาสดา ผู้มีพระอรรถกถาทั้งในเบื้องต้นท่ามกลาง และที่สุด เราทั้งหลายในฐานะที่เป็นนักสร้างบารมี ให้ดูพระองค์เป็นแบบอย่าง ให้ก้าวตามรอยบาทของพระบรมศาสดาตามคำสอนของพระองค์ ชีวิตของพวกเราทุกๆ คนจะได้เข้าถึงความสุขที่ไม่มีประมาณอย่างแน่นอน

